

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Igor Zgoliński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Kołodziejski

SSN Wiesław Kozielewicz

Protokolant Agnieszka Niewiadomska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry,

w sprawie **K. S.**

skazanego z art. 282 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 2 sierpnia 2023 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 6 grudnia 2022 r., sygn. akt VII Ka 291/22,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego Katowice - Wschód w Katowicach

z dnia 25 lutego 2022 r., sygn. akt IV K 676/20,

**1. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę K. S. przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Katowicach do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym,**

**2. zwraca K. S. kwotę 450 (czterysta pięćdziesiąt) złotych,
uiszczoną tytułem opłaty od kasacji.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego Katowice Wschód w Katowicach z dnia 25 lutego 2022 r., sygn. IV K 676/20 K. S. został uznany za winnego tego, że w bliżej nieokreślonym dniu drugiej połowy 2015 roku w Królewskie Wielkiej Brytanii w miejscowości C., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, grożąc P. M. co najmniej ciężkim uszczerbkiem na zdrowiu, doprowadził go do rozporządzenia swoim mieniem w postaci 1000 funtów brytyjskich, czym wyczerpał znamiona występkę z art. 282 k.k. Za popełnienie tego czynu, na podstawie art. 282 k.k. i art. 33 § 2 k.k., wymierzono mu karę jednego roku i sześciu miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości sto pięćdziesiąt stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę dwadzieścia złotych; na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzeczono obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego P. M. kwoty 5.763,70 zł; a na podstawie art. 627 k.p.k. oraz art. 2 ust. 1 pkt 4 i art. 3 ust. 1 Ustawy z dnia 23 czerwca 1973 roku o opłatach w sprawach karnych zasądzono na rzecz Skarbu Państwa kwotę 600 złotych, tytułem opłaty, oraz kwotę 1.600 złotych, tytułem wydatków poniesionych w toku postępowania przez Skarb Państwa.

Od przedmiotowego wyroku apelację złożył obrońca K. S., który na podstawie art. 427 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 438 pkt 2 k.p.k. zarzucił naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na treść rozstrzygnięcia, a mianowicie:

1. art. 170 § 1 pkt 2 i 5 k.p.k. poprzez niezasadne oddalenie wniosku dowodowego o zwrócenie się do L. w Wielkiej Brytanii o przesłanie wyciągu operacji bankowych na rachunku prowadzonym na rzecz P. M. w okresie od 1 stycznia 2014 r. do 21 grudnia 2015 r., w sytuacji, w której okoliczność ta pozostaje kluczowa dla ustaleń faktycznych w zakresie wysokości kwoty, która miała być wypłacona przez P. M. w bankomacie, a w konsekwencji zarówno dla oceny wiarygodności P. M. w zakresie obciążającym oskarżonego, jak również ustaleń faktycznych w zakresie wysokości obowiązku naprawienia szkody.

2. art. 170 § 1 pkt 2 i 5 k.p.k. poprzez niezasadne oddalenie wniosku dowodowego o przesłuchanie w charakterze świadków E. S. i P. M., w sytuacji, w której świadkowie mają wiedzę na temat okoliczności związanych z przekazaniem pieniędzy będących przedmiotem rozpoznania

w niniejszej sprawie, okoliczności, w jakich nastąpiło przekazanie, w tym braku jakichkolwiek gróź bądź przymuszeń P. M. oraz istnienia podstawy do dokonania rozliczeń przekazanej wówczas kwoty, jak i jej wysokości,

3. art. 170 § 1 pkt 2 i 5 k.p.k. poprzez niezasadne oddalenie wniosku dowodowego o nadesłanie opinii biegłych sporządzonej do akt Sądu Rejonowego w Opocznie, w sprawie o sygn. Akt II K 231/18, w sytuacji, w której wniosek ten zmierzał do wykazania, że pomawiający oskarżonego N. J. kieruje się w swoich działaniach motywami zemsty na innych osobach, a nadto, wykazuje tendencje do konfabulacji, a co powoduje, iż jego zeznania, w zakresie pomawiającym oskarżonego, nie mogą zostać uznane za wiarygodne, .

4. art. 170 § 1 pkt 2 i 5 k.p.k. poprzez niezasadne oddalenie wniosków dowodowych o zwrócenie się do Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim o nadesłanie protokołów wyjaśnień oskarżonego dotyczących P. M. oraz protokołu posiedzenia w przedmiocie tymczasowego aresztowania P. M. - w sytuacji, w której wniosek ten zmierzał do ustalenia istotnej dla rozstrzygnięcia okoliczności, a odnoszącej się do kierowania się przez P. M. motywem zemsty na oskarżonym, po powzięciu wiedzy o złożeniu przez oskarżonego wyjaśnień obciążających P. M. w postępowaniu przeciwko obu,

5. art. 170 § 1 pkt 2 i 5 k.p.k. poprzez niezasadne oddalenie wniosków dowodowych o nadesłanie wyciągów z rachunków bankowych wskazanych w piśmie na k. 192, w sytuacji, w której wnioski te zmierzają do ustalenia braku wiarygodności zeznań P. M. w zakresie obciążającym oskarżonego, a w szczególności wobec faktu, że podaje on informacje nieprawdziwe, możliwe do zweryfikowania za pośrednictwem obiektywnych dowodów w postaci wyciągów z rachunków bankowych,

6. art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. poprzez niezasadne oddalenie wniosków dowodowych obrony na k. 242-302, wobec uznania, iż zmierzają one do przedłużenia postępowania, w sytuacji, w której dowody te wprost zmierzają do ustalenia braku wiarygodności zarówno N. J. i P. M. w zakresie pomawiającym oskarżonego oraz wykazania, iż oboje kierują się w stosunku do oskarżonego motywem zemsty, wobec istniejącego między nimi a oskarżonym konfliktu oraz złożenia przez oskarżonego K. S., obciążających ich wyjaśnień, w oparciu o które zostali oni zatrzymani,

tymczasowo aresztowani, a następnie skazani w postępowaniu karnym prowadzonym przeciwko N. J. i P. M.,

7. art. 4 k.p.k. i art. 6 k.p.k. poprzez uniemożliwienie oskarżonemu podjęcia jakiegokolwiek obrony, co przejawia się w oddaleniu wszystkich wniosków dowodowych zmierzających do ustalenia braku prawdziwości twierdzeń aktu oskarżenia oraz braku wiarygodności jedynych dowodów obciążających oskarżonego w postaci zeznań P. M. i N. J., oraz oparcie rozstrzygnięcia na materiale dowodowym niekorzystnym dla oskarżonego, a którego w istocie zaniechano weryfikacji.

8. art. 7 k.p.k. poprzez niezasadne danie wiary zeznaniom N. J. i P. M., w sytuacji, w której składając obciążające oskarżonego depozycje. kierowali się konfliktem z K. S. oraz motywem zemsty na K. S. za złożenie przez niego wyjaśnień w postępowaniu dotyczącym udziału przez P. M. i N. J. w obrocie znacznymi ilościami narkotyków, w oparciu o które zostali oni zatrzymani, tymczasowo aresztowani, a następnie skazani,

9. art. 7 k.p.k. poprzez niezasadne odmówienie wiarygodności wyjaśnieniom K. S. w sytuacji, w której w ramach postępowania w postępowaniu przygotowawczym złożył obszerne wyjaśnienia odnoszące się do wszystkich popełnionych przez niego przestępstw wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, w tym przestępstw narkotykowych zagrożonych karami znacznie wyższymi, aniżeli przestępstwo z art. 282 k.k., i nie miał żadnego interesu w zatajaniu rzekomo popełnionego przez niego czynu dotyczącego wymuszenia rozbójniczego na P. M.,

10. będący skutkiem powyższego błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, a przejawiający się w uznaniu, że oskarżony dopuścił się zarzucanego mu czynu,

11. naruszenie prawa materialnego co do przyjętej kwalifikacji prawnej czynu, w sytuacji, w której nawet uznając zeznania P. M. za wiarygodne, stan faktyczny nie pozwalał na przyjęcie wypełnienia znamion czynu z art. 282 kk, a jedynie na jego zakwalifikowanie z art. 191 § 2 k.k. w zw. z art. 191 § 1 k.k.

Na skutek apelacji Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 6 grudnia 2022 roku, sygn. VII Ka 291/22 zaskarżony wyrok utrzymał w mocy i orzekł o kosztach sądowych za postępowanie odwoławcze.

Od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach kasację wywiódł obrońca skazanego K. S., zarzucając:

1. rażące naruszenie prawa, mogące mieć istotny wpływ na treść wyroku, tj. obrazę przepisów postępowania, a to art 4 i art. 6 k.p.k. w zw. z art 452 § 2 k.p.k., przejawiające się w rzeczywistym pozbawieniu oskarżonego prawa do obrony i możliwości podważenia wiarygodności wersji wydarzeń przyjętych w akcie oskarżenia, poprzez oddalenie wszystkich wniosków dowodowych zmierzających do zaprzeczenia tej wersji oraz do weryfikacji wiarygodności obciążających oskarżonego zeznań, w sytuacji gdy wnioski dowodowe obrony stanowiły powtórzenie wniosków zgłoszonych w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji, a które z naruszeniem art. 170 § 2 i 5 k.p.k. oraz art. 167 k.p.k. nie zostały uwzględnione;
2. rażące naruszenie prawa mogące mieć istotny wpływ na treść wyroku, tj. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. oraz art 457 § 3 k.p.k. polegające na przekroczeniu zasady swobodnej oceny dowodów - zeznań P. M. i N. J., która nie uwzględniała zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, wobec ograniczenia kontroli do zaakceptowania mało przekonujących argumentów zawartych w uzasadnieniu wyroku Sądu I instancji, z zaniechaniem wyjaśnienia wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia oraz daniu wiary zeznaniom osób współoskarżonych bez podjęcia jakiegokolwiek próby poddania weryfikacji ich wiarygodności, a następnie poprzez arbitralne uwzględnienie tylko tych dowodów, które przemawiały na niekorzyść skazanego, bez uwzględnienia całokształtu ich wymowy i okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej, w szczególności zaś istnienia motywu do nieprawdziwego pomówienia oskarżonego - a to faktu ujawnienia przez niego przestępczych zachowań świadków przez organami ścigania w innej sprawie;
3. rażącą obrazę prawa materialnego, która mogła mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, tj. art. 111 § 1 k.k. poprzez zaniechanie rozważenia

okoliczności wyłączających odpowiedzialność w powołanym przepisie art. 21 brytyjskiej ustawy o kradzieży z 1968 r., a to działania w przekonaniu, że ma uzasadnione podstawy złożenia żądania i że użycie groźby jest właściwym środkiem wzmocnienia żądania, co warunkuje możliwość przyjęcia odpowiedzialności za czyn popełniony za granicą.

Na podstawie powyższych zarzutów autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi odwoławczemu.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator zawnioskował o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się częściowo zasadna i skutkować musiała uchyleniem zaskarżonego orzeczenia oraz przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Zarówno w apelacji, jak i kasacji zasadniczo kontestowana była ocena materiału dowodowego, która zdaniem obrony została dokonana w sposób jednostronny, dowolny i niezgodny z zasadami prawidłowego rozumowania, a tym samym nie spełniała kryteriów określonych w art. 7 k.p.k. Skarżący zwracał nadto uwagę na niekompletność materiału dowodowego, która nie została przez sąd konwalidowana poprzez przeprowadzenie i dopuszczenie zawnioskowanych w toku postępowania dowodów. Należy dostrzec, że obok w/w zarzutów autor kasacji wskazał nadto na naruszenia art. 4, 6, 167 i 170 k.p.k. wiążące je z obrazą art. 452 § 2 k.p.k., a także art. 433 § 2 i art. 457 § 3 k.p.k. Zauważyć trzeba, że kontrola prawomocnego wyroku odbywa się w tym wypadku pod kątem najpoważniejszych i nie dających się pogodzić z ideą rzetelnego procesu naruszeń prawa, które miałyby się sprowadzać do niezachowania ustawowych standardów, wytyczających rzetelność postępowania drugoinstancyjnego. Skuteczność zarzutu kasacyjnego wskazującego na uchybienia w sferze kompletowania i oceny zgromadzonego materiału dowodowego przez sąd I instancji oraz bezpodstawne zaakceptowanie takiego stanu rzeczy jest możliwa. W praktyce ogranicza się do przypadków, w których treść orzeczenia świadczy o zignorowaniu reguł określonych

w art. 433 § 2 w zw. z art. 7 i art. 410 k.p.k. - w stopniu jednoznacznym, oczywistym i nie podlegającym dyskusji, zaś akceptacji przez sąd ad quem wadliwych wyników postępowania dowodowego nie można pogodzić z zasadą rzetelnej i wszechstronnej kontroli odwoławczej. Tylko wówczas można zasadnie twierdzić o wystąpieniu rażącego naruszenia prawa, o którym mowa w art. 523 § 1 k.p.k. Taka właśnie sytuacja miała miejsce w przedmiotowej sprawie. Dodać jeszcze warto, że dla prawidłowego podniesienia zarzutu kasacyjnego nie wystarczy samo stwierdzenie, że sąd odwoławczy określonego zarzutu nie rozpoznał, naruszając art. 433 § 2 k.p.k. lub nie rozważył go należycie, czym dopuścił się obrazy art. 457 § 3 k.p.k., lecz konieczne jest wykazanie, że przy dokonywaniu kontroli odwoławczej uchybienie zaistniało w rzeczywistości, a nadto opisanie na czym ono polegało i dlaczego stanowi tak rażące naruszenie przepisów, że można je przyrównywać w swych skutkach do uchybienia w postaci bezwzględnej podstawy odwoławczej (postanowienie SN z dnia 3 listopada 2021 r., II KK 418/21, LEX nr 3266460). Skarżący z tej powinności również w pełni się wywiązał. Pisemne motywy zaskarżonego orzeczenia istotnie dowodziły, że standardy kontroli odwoławczej in casu nie zostały zachowane, bowiem doszło do rażącego naruszenia art. 7 k.p.k. w zw. z art. 433 § 2 k.p.k. Słusznie skarżący zarzucił podniesione w kasacji naruszenia, co – w zaistniałej konfiguracji dowodowej – przejawiało się m. in. w oddaleniu złożonych wniosków dowodowych, bez wątpienia bezpośrednio wspomagających w ustaleniu prawdy materialnej. Dowody te zmierzały w szczególności do wyjaśnienia faktycznego rozmiaru szkody oraz okoliczności jej powstania, poprzez m. in. uzyskanie informacji z banku na temat dat i kwot wypłacanej gotówki przez P. M. (co przełożyć się mogło wprost na wysokość ewentualnej odpowiedzialności odszkodowawczej). Materiał bezwzględny, a takim niewątpliwie jest informacja bankowa, pozwolić mógł nadto na zdecydowanie bardziej dogłębną niż obecna weryfikację zarówno wyjaśnień oskarżonego, jak i zeznań pokrzywdzonego. Nie ma tu wszakże obecnie aż tak dużego znaczenia, jak przydał to Sąd II instancji, okoliczność, że K. S. swe wyjaśnienia zmieniał, a P. M. zeznawał konsekwentnie. Te okoliczności mogą co najwyżej mieć znaczenie pomocnicze w ocenie wiarygodności. W kontekście oceny depozycji K. S. nie bez znaczenia byłoby także przeprowadzenie dowodów z zeznań zawnioskowanych świadków w osobach E. S. i P. M.¹ - na

okoliczność samego faktu przekazania pieniędzy pokrzywdzonemu, wysokości kwoty pieniężnej oraz ewentualnej causy. Także i w tym przypadku okolicznością poniekąd wtórną pozostaje fakt, że byliby to świadkowie „ze słyszenia”. Okoliczność tą należało jedynie uwzględnić w ramach oceny wiarygodności i dać temu stosowny wyraz, a nie stawiać na progu rozważań o dopuszczalności dowodu i nadawać charakter wiodący. Dokonanie wszystkich wskazanych czynności staje się natomiast bardzo istotne i sprzyjające ustaleniu prawdy materialnej, jeśli z jednej strony uwzględni się wzajemne relacje K. S. i P. M. (wcześniejsza działalność przestępna), a z drugiej tło sprawy (skąpość materiału dowodowego oraz okoliczności wynikające z postępowania jurysdykcyjnego przed Sądem Okręgowym w Piotrkowie Trybunalskim, sygn. akt III K 72/20).

W konsekwencji uznać należało, że Sąd ad quem naruszył regułę swobodnego uznania sędziowskiego (art. 7 k.p.k.). Aktualne ustalenia w zakresie stanu faktycznego nie są pełne, a przez to nie dają się zaakceptować z punktu widzenia idei rzetelnego procesu. Przeczą także wskazaniom wiedzy i doświadczenia życiowego. Uwzględniając powyższe dojść należało do wniosku, że zaistniałe uchybienia miały charakter rażący i w sposób wyraźny mogły mieć wpływ na treść orzeczenia (zwłaszcza w aspekcie wysokości szkody i orzeczenia środka kompensacyjnego).

Nie mógł natomiast znaleźć akceptacji zarzut III kasacji w postaci obrazu art. 111 § 1 k.k. Zarzut ten nie stanowił wcześniej przedmiotu apelacji, stąd de facto był wprost skierowany przeciwko orzeczeniu sądu I instancji. Ten sąd z kolei uznał, że warunek podwójnej karalności został spełniony. Trafne na tym tle pozostawały uwagi wyrażone przez prokuratora w odpowiedzi na kasację.

W konsekwencji Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony kasacją wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 6 grudnia 2022r. VII Ka 291/22 i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Z uwagi na kierunek orzeczenia zwrócono K. S. kwotę 450 złotych, uiszczoną tytułem opłaty od kasacji. W toku ponownego rozpoznania sprawy Sąd dokona ponownej analizy złożonej apelacji, przy uwzględnieniu uwag wyrażonych przez Sąd Najwyższy, a następnie wyda rozstrzygnięcie w sposób wolny od stwierdzonych naruszeń.

D. P.

[f.n]